

Byla C-519/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. liepos 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. birželio 13 d.

Ieškovė:

Passenger Rights, akcinė bendrovė, įsteigta Varšuvoje

Atsakovė:

Ryanair DAC, įsteigta Dubline (Airija)

(orig. p. 1) <...>

NUTARTIS

2019 m. birželio 13 d.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Lenkija)

<...>

išnaginėjęs <...>

<...>

bylą pagal Varšuvoje įsteigtos akcinės bendrovės *Passenger Rights* (anksčiau – *Passenger Rights sp. z o.o. w Warszawie*) ieškinį,

pareikštą *Ryanair DAC*, įsteigtai Dubline (Airija)

dėl mokėjimo

gavus ieškovės skundą dėl

Varšuvos *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy* (Varšuvos miesto apylinkės teismas, Lenkija) sprendimo,

priimto 2019 m. vasario 15 d. <...>

nutaria:

pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su tokiu prejudiciniu klausimu:

Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 2 straipsnio b punktas, 3 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 6 straipsnio 1 dalis ir 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 25 straipsnis, tikrinant susitarimo dėl jurisdikcijos galiojimą, turi būti aiškinami taip, kad galutinio vartotojo perleisto reikalavimo įgijėjas, kuris pats nėra vartotojas, taip pat gali remtis tuo, kad dėl sutarties sąlygų nebuvo atskirai derėtasi ir susitarime dėl jurisdikcijos yra nesąžiningų sutarties sąlygų?

(orig. p. 2)

Pagrindimas

1. FAKTINĖS BYLOS APLINKYBĖS IR PAGRINDINĖ BYLA

Ieškovė *Passenger Rights*, Varšuvoje įsteigta akcinė bendrovė, paprašė jos naudai priteisti iš atsakovės *Ryanair DAC*, įsteigtos Dubline (Airija), 250 EUR sumą kaip kompensaciją už atšauktą skrydį iš Milano į Varšuvą.

Atsiliepime į ieškinį atsakovė pateikė Lenkijos teismo nacionalinės jurisdikcijos nebuvimu grindžiamą prieštaravimą ir prašė atmesti ieškinį. Ji nurodė, kad vežimo sutartis buvo sudaryta remiantis *Ryanair* bendrosiomis vežimo sąlygomis, su kuriomis keleivis sutiko, pirkdamas skrydžio bilietą internetu. Atsakovė nurodė, kad pagal Bendrųjų vežimo sąlygų 2.4 punkto nuostatą, jei kitaip nenumatyta Konvencijoje arba galiojančiuose teisės aktuose, vežimo sutarčiai, sudarytai su atsakove kaip vežėja, atsakovės bendrosioms vežimo sąlygoms ir nuostatoms taikoma Airijos teisė ir jos aiškinamos pagal Airijos teisės nuostatas, o visi iš vežimo sutarties kylantys arba su ja susiję ginčai priklauso Airijos teismų jurisdikcijai. Atsakovė nurodė, kad ieškovei, kaip keleivio reikalavimų perėmėjai, taip pat yra privaloma nuostata dėl Airijos teismų.

2019 m. vasario 15 d. sprendimu pirmosios instancijos teismas atsisakė atmesti ieškinį, panašiai kaip ir kiti Lenkijos teismai keliasdešimtyje analogiškų bylų. Jis išaiškino, kad, nors ieškinyje nurodytų reikalavimų perleidėjui ir atsakovei buvo taikoma sąlyga dėl jurisdikcijos, pagal kurią vežimo sutarčiai taikomos Airijos teisės nuostatos ir iš šios sutarties kylančius ginčus sprendžia Airijos teismai, visgi

šià bylą nagrinėjantis *Sąd Rejonowy* laikosi pozicijos, kad ši sąlyga nebuvo privaloma reikalavimų perleidėjui (keleiviui). Jis rėmėsi 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalimi, [pagal kurià] sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, gali būti pripažinta nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

Atsakovė apskundė tokį sprendimą, teigdama, kad Sąjungos teisėje numatyta ypatinga vartotojų apsaugos sistema taikoma tik galutiniam vartotojui, kuris yra privatus (**orig. p. 3**) asmuo, nevykdantis jokios ūkinės ar profesinės veiklos. Atsakovė nurodė, kad ieškovė nėra vartotoja, todėl negali naudotis sutartimis su vartotojais numatyta jurisdikcijos apsauga. Atsakovė nurodė, be kita ko, *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – K.p.c.) 1099 straipsnio 1 dalies ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Reglamentas „Briuselis Ia“) 17 straipsnio 3 dalies, siejamos su šio reglamento 19 straipsniu, pažeidimą dėl šių nuostatų netaikymo ir iš to išplaukiantį pripažinimą, kad vartotojui nebuvo privalomos bendrosios vežimo sąlygos ir nuostatos, todėl jos nėra privalomos ir ieškovei. Atsakovė taip pat kaltino *Kodeks cywilny* (Civilinis kodeksas, toliau – K.c.) 385¹ straipsnio, siejamo su K.c. 385³ straipsnio 23 punktu ir K.c. 509 straipsniu, pažeidimu dėl jų taikymo šiai bylai, visų pirma dėl pripažinimo, kad pagal atsakovės taisyklių nuostatas, pagal kurias nėra galima Lenkijos teismų jurisdikcija, nėra privalomos vartotojui (ieškovės pirmtakui), todėl jos nėra privalomos ieškovei kaip reikalavimų perėmėjai.

1. EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS NUOSTATOS

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo

25 straipsnis

1. Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Susitarimas dėl jurisdikcijos:

a) sudaromas arba paliudijamas raštu [sudaromas raštu arba sudaromas žodžiu ir patvirtinamas raštu];

b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką, arba

c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje sudaromas papročius atitinkančia forma, kuri atitinka praktiką, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurią tokioje prekybos arba komercijos srityje plačiai žino ir kurios nuolat laikosi sutarčių, susijusių su atitinkama konkrečia prekybos arba komercijos sritimi, šalys.

2. Bet kuris elektroninėmis priemonėmis perduotas pranešimas, kuris užtikrina ilgalaikį susitarimo įrašą, laikomas lygiaverčiu rašytiniam susitarimui.

(orig. p. 4) 3. Valstybės narės teismas (teismai), kuriam turto patikėjimo dokumentu buvo suteikta jurisdikcija, turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, pareikštus patikėtojiui, patikėtiniui arba naudos gavėjui, jeigu byla yra susijusi su tų asmenų teisiniais santykiais arba jų teisėmis ar prievolėmis, kylančiomis iš turto patikėjimo.

4. Susitarimai dėl jurisdikcijos ar turto patikėjimo dokumento nuostatos dėl jurisdikcijos pasirinkimo neturi teisinės galios, jeigu jie prieštarauja 15, 19 ar 23 straipsniui arba jeigu teismai, kurių jurisdikcijos išvengiama, turi išimtinę jurisdikciją pagal 24 straipsnį.

5. Susitarimas dėl jurisdikcijos, kuris yra sutarties dalis, laikomas nuo kitų sutarties sąlygų nepriklausomu susitarimu.

Susitarimo dėl jurisdikcijos galiojimas negali būti ginčijamas remiantis vien tuo, kad sutartis negalioja.

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais

2 straipsnis

Šioje direktyvoje:

- a) „nesąžiningos sąlygos“ – tai 3 straipsnyje apibrėžtos sutarčių sąlygos;
- b) „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;

<...>

3 straipsnio 1 ir 2 dalys

1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

<...>¹ (orig. p. 5)

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

Faktas, kad buvo atskirai derėtasi dėl tam tikrų sąlygos aspektų arba vienos konkrečios sąlygos, neužkerta kelio ši straipsnį taikyti likusiai sutarties daliai, jeigu bendrai įvertinus sutartį paaiškėja, jog tai vis dėlto yra iš anksto suformuluota tipinė sutartis.

Tuo atveju, kai bet kuris pardavėjas ar tiekėjas tvirtina, kad dėl tipinės sąlygos buvo atskirai derėtasi, jam tenka to įrodinėjimo pareiga.

<...>

6 straipsnio 1 dalis

1. Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos[,] naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.

2. NACIONALINĖ TEISĖ

- 2018 m. gegužės 10 d. *Kodeks cywilny* (2018 m. Dz. U., 1025 pozicija);

- 2018 m. birželio 14 d. *Kodeks postępowania cywilnego* (2018 m. Dz. U., 1360 pozicija).

K.p.c. 1099 straipsnio 1 dalis

Jeigu nėra pagrindo, pagrindžiančio nacionalinių teismų jurisdikciją byloje, tačiau bylos neįmanoma nagrinėti užsienio valstybės teisme ar kitoje institucijoje arba neįmanoma reikalauti jos nagrinėjimo užsienio valstybės teisme ar kitoje institucijoje, byla priklauso nacionalinių teismų jurisdikcijai, jeigu ji turi pakankamą sąsają su Lenkijos teisine sistema.

K.c. 385¹ straipsnis, 385³ straipsnio 23 punktas, 509 straipsnis

(orig. p. 6) 385¹ straipsnis

1. Vartotojui nėra privalomos su juo sudarytos sutarties nuostatos, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, jei pagal šias nuostatas jo teisės ir pareigos aiškinamos priešingai geriems papročiams, iš esmės pažeidžiant vartotojo interesus (nesąžiningos sutarties sąlygos). Tai netaikoma nuostatoms, kuriomis

¹ Originale per klaidą įterpta citata iš kito teisės akto (vert. pastaba).

apibrėžiami pagrindiniai šalių įsipareigojimai, įskaitant kainą arba užmokestį, jeigu jų formuluotė nėra dviprasmiška.

2. Jeigu pagal šio straipsnio 1 dalį sutarties sąlyga nėra privaloma vartotojui, šalims yra privalomos likusios sutarties sąlygos.

3. Sutarties nuostatos, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, yra tos, kurių turiniui vartotojas neturėjo realios įtakos. Tai visų pirma taikoma sutarties nuostatomis, perimtomis iš kontrahento vartotojui pasiūlytos tipinės sutarties.

4. Pareiga įrodyti, jog sąlyga buvo aptarta individualiai, tenka tam, kuris ja remiasi.

385³ straipsnis

<...>

23) Kilus abejonių, nesąžiningomis sąlygomis laikomos, be kita ko, sąlygos, pagal kurias Lenkijos teismams nesuteikiama jurisdikcija arba jurisdikcija suteikiama Lenkijoje ar kitoje valstybėje esančiam arbitražo teismui arba kitai institucijai, ir sąlygos, pagal kurias reikalaujama kreiptis į teismą, kuris pagal Lenkijos teisę neturi teritorinės jurisdikcijos.

509 straipsnis

1. Kreditorius gali be skolininko sutikimo perleisti reikalavimą trečiajam asmeniui (reikalavimo perleidimas), jei tai neprieštaruja įstatymui, sutarties nuostatai arba prievolės pobūdžiui.

2. Kartu su reikalavimu pirkėjui perleidžiamos visos su juo susijusios teisės, ypač reikalavimo teisės į nesumokėtas palūkanas.

NACIONALINIO TEISMO ABEJONĖS

1. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo sistemą valstybės narės, kurios teritorijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismų jurisdikcija yra bendrasis principas, įtvirtintas šio reglamento 4 straipsnyje. Tik kaip šio principo išimtis šioje nuostatoje numatyti atvejai (jų sąrašas baigtinis), kai atsakovui galima arba būtina pareikšti ieškinį kitos valstybės narės teisme. Todėl nuo šio bendrojo principo nukrypstančios jurisdikcijos taisyklės (**orig. p. 7**) turi būti aiškinamos siaurai, t. y. jos turi būti taikomos tik reglamente aiškiai numatytais atvejais (žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimą *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, ir 2005 m. sausio 20 d. ESTT sprendimo *Gruber*, C-464/01, 32 punktą).
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2009 m. liepos 9 d. Sprendime *Peter Rehder / Air Baltic Corporation* (C-204/08, EU:C:2009:439) konstatavo, kad

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antra įtrauka turi būti aiškinama taip, kad asmenų pervežimo oro transportu iš vienos valstybės narės į kitą pagal sutartį, sudarytą su viena oro bendrove, kuri yra skrydį vykdanči oro vežėja, atveju nagrinėti šia pervežimo sutartimi ir 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 261/2004, nustatančiu bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisykles atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinančiu Reglamentą (EEB) Nr. 295/91, grindžiamą ieškinį dėl kompensacijos jurisdikciją turi, ieškovo nuožiūra, tas teismas, kurio teritorijoje yra lėktuvo išvykimo ar atvykimo vieta, kaip jos apibrėžtos toje sutartyje. Šioje byloje lėktuvo išvykimo vieta buvo Lenkija.

3. Vis dėlto šioje byloje ieškinyje nurodytų reikalavimų perleidėjui ir atsakovei buvo taikoma sąlyga dėl jurisdikcijos, pagal kurią vežimo sutarčiai buvo taikoma Airijos teisė, o iš šios sutarties kylančius ginčus turėjo nagrinėti Airijos teismai. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad nurodyta sąlyga nebuvo privaloma reikalavimų perleidėjui (keleiviui), nes pagal 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 1993/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalį ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad dėl bendrųjų vežimo sąlygų ir nuostatų nebuvo derėtasi su vartotoju, todėl jos nėra privalomos ieškovei, reikalavimų perėmėjai. Pirmosios instancijos teismas taip pat rėmėsi analogiškais nacionalinės teisės nuostatomis, K.c. 385¹ straipsniu, siejamo su jo 385³ straipsnio 23 punktu, iš kurių kyla ypatinga vartotojo materialinė-teisinė apsauga.

(orig. p. 8)

4. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 25 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip.
5. Reikia pažymėti, kad dėl reikalavimo perleidimo sutarties vartotojui priklausęs reikalavimas perėjo kitam subjektui, kuris yra juridinis asmuo. Atsižvelgiant į nacionalines nuostatas, taip pat aktualią *Sąd Najwyższy* jurisprudenciją, galima perleisti net tokį reikalavimą, kuris laikomas nesąžiningu, o vartotojas, perleisdamas šį reikalavimą subjektui, kuris yra profesionalas, turi daugiau galimybių, kad jis bus patenkintas, nei tuo atveju, jeigu jis veiktų savarankiškai

prieš ūkio subjektą, nuo kurio nesąžiningos veiklos jis anksčiau nukentėjo. Dėl sutarties sąlygų nesąžiningumo reikalavimas gali atsirasti tik vartotojo naudai, tačiau jį galima įvykdyti kitiems subjektams, be kita ko, inkaso tikslais, t. y. reikalavimo perėmėjui pareiškiant perleistą reikalavimą savo vardu, bet reikalavimą perleidusio vartotojo naudai (lenk. *przelew powierniczy*). Dėl to vartotojo interesai nenukenčia. Sutarties sąlyga gali būti pripažinta nesąžininga nagrinėjant bylą dėl mokėjimo, kurią skolininkui išskėlė reikalavimą perėmęs ūkio subjektas <...> vis dėlto *Sąd Najwyższy* nenagrinėjo šio klausimo Sąjungos teisės aiškinimo aspektu.

6. *Sąd Okręgowy* suabejojo, ar, atsižvelgiant į 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalį ir 6 straipsnio 1 dalį, vartotojo reikalavimų perėmėją taip pat galima pripažinti vartotoju, nes norint atlikti šį vertinimą reikia tikrinti susitarimo dėl jurisdikcijos (**orig. p. 9**) galiojimą. Neginčijama, kad ieškovas, reikalavimo perėmėjas, yra ūkio subjektas, kuris perėmė reikalavimą iš keleivio (vartotojo) vykdydamas savo ekonominę veiklą. Taigi kyla klausimas, ar jis gali remtis teisėmis, kurios *de facto* priklauso vartotojui pagal sąlygą dėl jurisdikcijos ir ar nacionalinis teismas turi teisę tikrinti šią sąlygą vartotojo apsaugos požiūriu atsižvelgiant į Tarybos direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio 1 dalį ir 6 straipsnio 1 dalį.
7. Vartotoju, atsižvelgiant į Sąjungos teisės aktus, pripažįstamas fizinis asmuo, kuris veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo prekyba, verslu, amatu ar profesija. Vartotojo sąvoka apibrėžiama kaip priešprieša sąvokai „ūkio subjektas“ (ESTT 1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, 16 punktas; 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Gruber*, C-464/01, EU:C:2005:32, 36 punktas). Atsižvelgiant į 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, vartotoju laikomas bet kuris fizinis asmuo, kuris veikia ne savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais. 1993 m. sausio 19 d. Sprendime *Shearson Lehman Hutton/ TVB* (C-89/91, EU:C:1993:15) Teisingumo Teismas nurodė, kad Sąjungos teisėje numatytos ypatingos vartotojų apsaugos sistemos užduotis – užtikrinti atitinkamą apsaugą vartotojui kaip sutarties šaliai, kuri laikoma ekonomiškai silpnesnė ir teisiškai mažiau išprususi nei ūkio subjektas, ir vartotojas neturėtų būti atgrasytas nuo kreipimosi į teismą dėl prievolės pareikšti ieškinį savo kontrahento buveinės valstybės teismuose. Toje pat byloje Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šios nuostatos taikomos tik galutiniam vartotojui, kuris yra privatus asmuo, nevykdantis nei ekonominės, nei profesinės veiklos.
8. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra patikslinęs, kad sąvoka „vartotojas“ turi būti aiškinama siaurai, atsižvelgiant į šio asmens padėtį konkrečioje sutartyje pagal tos sutarties pobūdį ir tikslus, o ne į subjektyvią šio asmens padėtį, nes tas pats asmuo tam tikruose sandoriuose gali būti laikomas vartotoju, o kituose – ūkio subjektu (šiuo klausimu žr. 1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, 16 punktą ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Gruber*, C-464/01, EU:C:464:01, 36 punktą).

(orig. p. 10)

9. Nacionalinio teismo abejonė susijusi su tuo, ar vartotojui perleidus reikalavimą ūkio subjektui, pastarasis įgyja vartotojo teises ir gali remtis palankia Sąjungos sistema, susijusia su vartotojo statuso apsauga, kylančia, be kita ko, iš 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 1 dalies. Kaip Teisingumo Teismas nurodė kitame kontekste, reikalavimo perleidimas savaime negali turėti poveikio jurisdikciją turinčio teismo nustatymui (2013 m. liepos 18 d. Sprendimas *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490; 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335). Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad reikalavimo perleidimas, kuris yra pagrindinės bylos dalykas, negali būti pagrindas atsirasti naujam specialiajam jurisdikcijos pagrindui vartotojui, kuris yra reikalavimo perėmėjas. Teisingumo Teismas pripažino, kad jeigu reikalavimas priskiriamas prievolėms, kylančioms iš nesažiningų veiksmų, glaudžiai susijusių su įvykio vieta, pirminio kreditoriaus reikalavimų perleidimas kitam asmeniui neturi įtakos jurisdikciją turinčio teismo nustatymui. Taigi, Teisingumo Teismo vertinimu, esminę reikšmę turi reikalavimo pobūdis, reikalavimų rūšis, lemianti jurisdikcijos nustatymą. Reikalavimų perleidimas nekeičia pirminės prievolės pobūdžio, todėl jurisdikcija nesikeičia.
10. 2013 m. vasario 7 d. Sprendime *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62) Teisingumo Teismas konstatavo, kad sąlyga dėl jurisdikcijos gali sukelti padarinių iš principo tik sutarties sudarymui pritarusių šalių tarpusavio santykiams. Būtina, kad šalys būtų tarpusavyje sutarusios dėl šios sąlygos. Kad tokią sąlygą būtų galima panaudoti prieš trečiąjį asmenį, iš principo būtina, kad jis būtų jai pritaręs.
11. Tačiau atrodo, kad 2018 m. spalio 25 d. Sprendime *Schrems* (C-498/16) Teisingumo Teismas yra pripažinęs priešingai, t. y. kad numatyti Reglamento Nr. 44/2001 15 ir paskesniuose straipsniuose įtvirtintą specialią tvarką paskatino siekis apsaugoti vartotoją, laikomą ekonomiškai silpnesne ir teisiškai mažiau išprususia sutarties šalimi, todėl vartotojas saugomas tik tuomet, kai jis pats yra ieškovas arba atsakovas byloje. Taigi vartotojas, kuris pats nėra atitinkamos sutarties su vartotoju, kuri yra bylos dalykas, šalis, negali remtis vartotojams numatytu jurisdikcijos pagrindu (šiuo klausimu žr. 1993 m. sausio 19 d. Sprendimo *Shearson Lehman Hutton*, C-89/91, EU:C:1993:15, 18, 23 ir 24 punktus). Tai taikoma ir vartotojui, kuriam kiti vartotojai perleido savo reikalavimus.

(orig. p. 11) Kaip nurodė Teisingumo Teismas, minėto reglamento 16 straipsnio 1 dalyje su vartotojais sudarytų sutarčių srityje nustatytos jurisdikcijos taisyklės pagal šios nuostatos tekstą taikomos tik vartotojo kitai sutarties šaliai pareikštam ieškiniui, o tai neišvengiamai reiškia, jog vartotojas su atitinkamu ūkio subjektu turi būti sudaręs sutartį (2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 32 punktus). Sąlyga, kad vartotojas ir ūkio subjektas, kuriam pareikštas ieškinys, būtų sudarę sutartį, leidžia garantuoti jurisdikcijos

numatomumą, o tai yra vienas iš Reglamento Nr. 44/2001 tikslų, kaip matyti iš šio reglamento 11 konstatuojamosios dalies.

12. Taigi, atsižvelgiant į minėtus sprendimus, neaišku, ar, siekiant nustatyti teismo jurisdikciją ir sąlygos dėl jurisdikcijos galiojimą, yra svarbus „pirminis“ prievolės pobūdis, o gal ūkio subjektas, reikalavimo perėmėjas, gali ginčyti sąlygą dėl jurisdikcijos kaip nesąžiningą sąlygą, remdamasis vartotojų apsauga.
13. Jeigu vartotojo sąvoka būtų suprantama siaurai, tuomet ūkio subjektas, kuris perima reikalavimą iš vartotojo, negalės naudotis vartotojui suteikiama apsauga ir rentis sąlygos dėl jurisdikcijos negaliojimu.
14. Vis dėlto galima atsižvelgti į tai, kad esminę reikšmę turi tik pirminis reikalavimas, iš kurio kyla prievolė, lemianti jo pobūdį, o pats perleidimas prievolės esmės nekeičia. Tada ūkio subjektas galėtų remtis tokios apimties vartotojų apsauga, kuri kyla iš 1993 m. balandžio 5 d. Direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 1 dalies, įgydamas vartotojo teises ir pareigas, taigi ir vartotojo statusą su visomis iš to kylančiomis pasekmėmis. Kalbama ne tik apie sąlygos dėl jurisdikcijos, bet ir specialiosios vartotojų apsaugos sistemos, kurią lemia tai, kad konkrečios sutarties šalis yra silpnesnis subjektas, taikymą reikalavimo perėmėjui.
15. Tačiau toks apsaugos apimties išplėtimas neatrodo pagrįstas, atsižvelgiant į gana siaurą vartotojo sąvokos supratimą. Be to, direktyvoje valstybėms narėms nustatomas toks nacionalinės teisės sistemos modelis, kad nesąžiningos sąlygos sutartyse, kurias pardavėjai arba tiekėjai sudaro su vartotojais, nebus privalomos vartotojui kaip ekonomiškai silpnesnei šaliai. Toks yra iš Sąjungos teisės kylančios vartotojų apsaugos sistemos tikslas. Taip siekiama užtikrinti apsaugą vartotojui kaip sutarties šaliai, kuri pripažįstama ekonomiškai silpnesne ir teisiškai (**orig. p. 12**) mažiau išprususi, palyginti su ūkio subjektu, ir kuri neturėtų būti atgrasoma nuo bylos iškėlimo teisme todėl, kad yra priversta teikti ieškinį kontrahento buveinės valstybės teismuose (1993 m. sausio 19 d. ESTT sprendimas *Lehmann Hutton Inc*, C-89/91, EU:C:1993:15). Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, atsakymas yra reikalingas sprendimui priimti nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje.